

วิทยานิพนธ์	: ศึกษาวิเคราะห์การบรรลุนิคมของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพใน พระพุทศาสนาเถรวาท
ผู้วิจัย	: วิระดา แก่นกระโทก
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	
	: พระมหาวรญาณ วรณฺญ ดร. ป.ธ. ๗, พธ.บ., M.A., Ph.D.
	: รศ.บุญเรือง อินทวรัตน์ ป.ธ.๖, พธ.บ., กศ.ม.
	: ผศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง ป.ธ. ๙, ศษ.บ., ศศ.ม.,ปร.ด.
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาวิเคราะห์การบรรลุนิคมของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพในพระพุทศาสนาเถรวาทนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) ศึกษาแนวคิดเรื่องอาชีพในคัมภีร์พระพุทศาสนาเถรวาท ๒) ศึกษาการบรรลุนิคมของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพในสมัยพุทกาลและ ๓) วิเคราะห์การบรรลุนิคมของบุคคลหลากหลายสถานะและอาชีพในพระพุทศาสนาเถรวาท

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยสำรวจข้อมูลชั้นปฐมภูมิจากพระไตรปิฎก อรรถกถา สำรวจข้อมูลทุติยภูมิจากตำราวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า

๑) อาชีพในสมัยพุทกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎกโดยการระบุชื่ออาชีพมี ๒๔ อาชีพ เช่น พลช้าง พลม้า ทาสเรือนเบี้ย พ่อครัว ช่างดอกไม้ นักบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆ ที่มิได้ระบุชื่อโดยตรง เพียงแต่ใช้คำว่า “อาชีพที่อาศัยศิลปะอย่างอื่นทำนองนี้” ส่วนในคัมภีร์อรรถกถาได้ระบุชื่อของอาชีพในสมัยพุทกาลมากกว่าในพระไตรปิฎก โดยสามารถจัดเป็น ๗ สถานะและอาชีพ คือ สถานะและอาชีพบริการ สถานะและอาชีพช่างฝีมือ วิชาชีพ อาชีพบันเทิงธุรกิจ อาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย และ การเลี้ยงสัตว์และเกษตรกรรม พุทศาสนาเถรวาท เน้นย้ำในเรื่องอาชีพสุจริตเป็นเบื้องต้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดำเนินไปตามหลักอาชีพที่สุจริตนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับอาชีพในอริยมรรคอันได้แก่ สัมมาอาชีพะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินไปสู่การบรรลุนิคม

๒) การบรรลุนิคม คือ การบรรลุผลในระดับต่างๆ ในทางพระพุทศาสนาเถรวาท ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงสุด ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทามิ พระอนาคามี และพระอรหันต์ โดยปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา และกัมมัฏฐาน พระมหาสาวก ๘๐ องค์ มาจากกลุ่มบุคคลหลากหลาย

สถานะและอาชีพในสมัยพุทธกาลที่ได้บรรลุธรรม คือ พระอรหันต์ผล จัดเป็น ๑๗ สถานะและอาชีพ คือ นักบวช พระสงฆ์ กษัตริย์ พระโอรสหรือพระนัดดา ปุโรหิต อำมาตย์ เศรษฐี บุตรหรือหลาน เศรษฐี อาจารย์สอนมนต์ บุตรพราหมณ์ทั่วไป บุตรพราหมณ์ร่ำรวย หมอคู่ ช่างกลบกลบ ขาวประมง คนอาศัยวัด โจร คนลวงโลก และสามารถจัดลักษณะการบรรลุธรรมเป็น ๓ ประเภท คือ บรรลุธรรมจากการฟังธรรม บรรลุธรรมจากการปฏิบัติ และบรรลุธรรมจากการฟังธรรมและปฏิบัติคู่กัน

๓) สถานะและอาชีพของบุคคล มีผลต่อการบรรลุธรรม โดยต้องเป็นสัมมาอาชีพ อันเป็นองค์ธรรมข้อ ๑ ในมรรค ดังกรณีพระมหาสาวก ๘๐ องค์ กลุ่มที่มีสถานะและอาชีพเดียวกัน เช่น นักบวชและพราหมณ์ จะมีลักษณะการบรรลุธรรมที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก การประกอบอาชีพในปัจจุบันอย่างเดียว ยังไม่พอเพียงที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมของแต่ละบุคคลหลากหลายสถานะและอาชีพ หากแต่จะต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะและอาชีพและการบรรลุธรรมอีก ๔ ประการ คือ การได้สั่งสมบุญมาแต่ชาติปางก่อน การดำรงตนไว้ในทางที่ถูกต้อง การได้พบกัลยาณมิตรผู้บอกหนทาง และการได้อยู่ในสถานที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม อาชีพของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ยังสามารถส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมได้ ถ้าหากอาชีพนั้นเป็นสัมมาอาชีพะจริงๆ และผู้ประกอบอาชีพนั้นดำเนินชีวิตตามอริยมรรค

Thesis Title : AN ANALYTICAL STUDY OF ENLIGHTENMENT OF PEOPLE
ACCORDING TO THEIR OCCUPATIONS IN THERAVĀDA
BUDDHISM

Researcher : Wirada Kaenkrathok

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Waranyu Sonchun Pali VII, B.A.,M.A., Ph.D.

: Assoc. Prof. Boonruang Indavaran Pali VI, B.A., M.A.

: Asst.Prof.Dr. Worakrit Thuenchang Pali IX,B.A., M.A., Ph.D.

Date of : 1 October 2012

Graduation

ABSTRACT

The purposes of this thesis were 1) to study concepts of occupations in Theravāda Buddhism, 2) to study Enlightenment of people according to their occupations in Buddha's life period, and 3) to analyze the Enlightenment of people according to their occupation in Theravāda Buddhism.

This research applied the qualitative research focusing on documents by studying the Tipitaka Commentary in the primary level and academic texts, documents and other related researches in the secondary level.

Results of the research

1) The results of the analytical study revealed that the twenty-four occupations in Dhamma's life period appeared in Tipitaka with identifying names such as mahouts, grooms, slaves, florists and accountants etc. Moreover, there were the other occupations without identifying names directly. They identify "the occupations depending on the other arts". Identifying the names of the occupations was appeared in the commentaries more than in Tipitaka. The occupations were classified into seven groups: service, craftsman, profession, entertainment business, government service, commerce, and animal husbandry and agriculture. Theravada Buddhism focused on the honest occupations. The practitioners behave according to

the principles of the honest occupations. They will have the relationship with the occupations in Ariyamagga such as Sammaajiva, one of components in the Enlightenment.

2) The Enlightenment is attaining Magga in the various levels in Theravāda Buddhism on the primary level to the ultimate level such as Sotapanna, Sakadagami, Anagami and Arahanta by performing according to Sikkhataya and Kamatthana. The eighty senior monks coming from the various occupations in the Buddha's life period were Arahattaphala classified into seventeen groups of the occupations: ascetics, monks, kings, princes or princesses, priests, millionaires, children of the millionaires, magic teachers, children of general Brahman, children of rich Brahman, fortune tellers, barbers, fishermen, people living in the monasteries, robbers and con artists. Moreover, they can be classified by the characteristics of the Enlightenment into three kinds: the Enlightenment from listening to sermon, the Enlightenment from the practice and the Enlightenment from both listening to sermon and the practice.

3) The occupations of the people affect the Enlightenment by Sammaajiva. For example, the eighty senior monks having the same occupation will have the similar characteristics of the Enlightenment. The occupation in the present has no enough in the Enlightenment of the individuals but has four factors effecting the occupations and the Enlightenment: collecting the merit in the past, behaving correctly, meeting the good friends, and living in the appropriate places. However, the occupations of the humans in the present society can affect the Enlightenment if the occupations are Sammaajiva and the people live in Ariyamagga.